

คู่มือ

การปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามแผนปฏิบัติการ “สร้างสะอาด ปราศจากขยะ” ด้วย ๓Rs ตาม
แนวทาง “ประชารัฐ”
ระยะ ๑ ปี พ.ศ. (๒๕๕๙ - ๒๕๖๐)

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตรัง
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
มีนาคม ๒๕๖๐

คำนำ

ขยะอันตรายที่เกิดจากบ้านเรือนหรือสถานประกอบการต่าง ๆ ภายในชุมชน ปัจจุบันยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เช่น การคัดแยกออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป การกำจัดด้วยวิธีที่ถูกหลักวิชาการ และมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างเห็นได้ชัดเจน กลุ่มคนที่มีโอกาสได้รับอันตรายจากขยะเหล่านี้ในลำดับต้น ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องโดยตรง ไม่ตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับจากการปฏิบัติงานดังกล่าวก็อาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างกว้างขวางในอนาคตได้

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตรัง ได้ตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น จึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้รูปแบบและวิธีปฏิบัติที่มีมาตรฐานเหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย คำจำกัดความ ประเภทขยะอันตรายจากชุมชน แนวทางการจัดการขยะและของเสียอันตรายจากชุมชน ขั้นตอนการจัดการขยะอันตรายจากชุมชน ประกอบด้วย การสร้างกลไกการคัดแยก การแยกทิ้ง การเก็บรวบรวม การเก็บกักขยะและการขนส่งไปกำจัดอย่างถูกวิธี ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุผิดปกติ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ และการสร้างกระบวนการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความชัดเจนสามารถถ่ายทอดจากผู้ปฏิบัติงานไปสู่ประชาชนในชุมชน/หมู่บ้าน โดยการสนับสนุนจากท่านท้องถิ่นจังหวัดตรัง ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดตรังและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตรัง

มีนาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ส่วนที่ ๑ ภาพรวมการจัดการขยะอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑
๑.๑ ที่มา	๑
๑.๒ บทนำ	๑
๑.๓ คำจำกัดความ	๑
๑.๔ ประเภทขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๓
๑.๕ แนวทางการจัดการ	๓
ส่วนที่ ๒ การคัดแยก การเก็บรวบรวม การขนส่งและการกำจัดขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๔
ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างกลไกการคัดแยกขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๔
๑.๑ กิจกรรมสร้างแรงจูงใจ	๔
๑.๒ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้	๕
๑.๓ การติดตามประเมินผล	๕
ขั้นตอนที่ ๒ การแยกทิ้งขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๕
๒.๑ รูปแบบการแยกทิ้ง	๕
๒.๒ ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับภาชนะบรรจุขยะอันตราย	๖
ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๗
๓.๑ ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับพาหนะเก็บขยะ	๗
๓.๒ รูปแบบพาหนะตามการแยกทิ้ง	๘
ขั้นตอนที่ ๔ การเก็บกักขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๙
๔.๑ ข้อกำหนดทั่วไป	๙
๔.๒ การจัดเตรียมสถานที่เก็บกัก	๑๐
๔.๓ ข้อปฏิบัติในสถานที่เก็บกัก	๑๐
ขั้นตอนที่ ๕ การขนส่งขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้านไปกำจัด	๑๑
๕.๑ ประเภทของรถขนส่ง	๑๑
๕.๒ การเตรียมการก่อนการขนส่ง	๑๑
๕.๓ การกำกับการขนส่งขยะอันตราย	๑๑
ขั้นตอนที่ ๖ การรีไซเคิลขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๑๒
ขั้นตอนที่ ๗ การบำบัด/กำจัดขยะอันตราย	๑๒
๗.๑ การฝังกลบอย่างปลอดภัย (Secure Landfill)	๑๒
๗.๒ การเผาด้วยเตาเผา	๑๒

ส่วนที่ ๓ แนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุผิดปกติ	๑๓
กรณี หลอดไฟแตก	๑๓
กรณี ชยะอันตรายที่เป็นของเหลว หก/รั่ว/ไหล	๑๓
กรณี ไฟไหม้	๑๔
กรณี ภาชนะแตก รั่ว	๑๔
กรณี พบชยะอันตรายประเภทอื่นที่ไม่ใช่ชยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน	๑๕
กรณี ไม่ทราบประเภทหรือแหล่งที่มา	๑๕

เอกสารอ้างอิง

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบภาชนะรองรับชยะอันตราย

ภาคผนวก ข ตัวอย่างการกรอกแบบฟอร์ม

ภาคผนวก ค แผ่นพับคู่มือการคัดแยกชยะอันตราย

ภาคผนวก ง ปฏิทินการรับเก็บ รวบรวม ชยะอันตราย

ส่วนที่ ๑ ภาพรวมการจัดการขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

๑.๑ ที่มา

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙ เห็นชอบแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ ๑ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐) และมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยกำกับดูแลให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามแผนปฏิบัติการดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

คณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยระดับจังหวัด โดย นายศิริพัฒ พัฒกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง ในฐานะประธาน นายสุเทพ มลสวัสดิ์ ท้องถิ่นจังหวัดตรัง และ นายสมาน สะแต ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรัง ในฐานะเลขานุการ มีมติในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เห็นชอบแผนปฏิบัติการ “ตรังสะอาด ปราศจากขยะ” ด้วย ๓Rs ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ ๑ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐) เพื่อให้ส่วนราชการในระดับจังหวัด นายอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดตรังให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ บทนำ

ในการอุปโภคและบริโภคของครัวเรือน กิจกรรมค้าขาย และการให้บริการต่าง ๆ ในชุมชน/หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่มักทิ้งขยะอันตรายปะปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไปและจะถูกเก็บรวบรวมไปกำจัดโดยวิธีการฝังกลบรวมกัน ในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งไม่มีระบบป้องกันการปนเปื้อนของสารอันตรายจากขยะอันตรายเหล่านั้น สู่ห่วงโซ่อาหารและสิ่งแวดล้อม และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ สาเหตุของปัญหาที่สำคัญเกิดจากประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในผลกระทบจากการปนเปื้อนของสารพิษต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบการจัดการขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน ยังไม่มีระบบและเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการขยะอันตรายอย่างถูกหลักวิชาการ อีกทั้งยังไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะมาควบคุมและกำกับดูแลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๓ คำจำกัดความ

กากกัมมันตรังสี (Radioactive Waste) หมายถึง วัสดุในรูปของแข็งของเหลว หรือ ก๊าซที่เป็นวัสดุกัมมันตรังสี หรือประกอบ หรือปนเปื้อนด้วยวัสดุกัมมันตรังสีที่มีค่ากัมมันตภาพต่อปริมาณ หรือ กัมมันตภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ปลอดภัยที่กำหนดโดยคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ และผู้ครอบครองวัสดุนั้นไม่ประสงค์จะใช้งานอีกต่อไปและให้หมายความรวมถึงวัสดุอื่นใดที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นกากกัมมันตรังสี ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๐๕ และประกาศคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เรื่อง มาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับรังสี พ.ศ. ๒๕๔๙

การเก็บรวบรวม (Collection) หมายถึง การเก็บของเสียอันตรายจากภาชนะรองรับของเสียอันตรายจากชุมชนตามจุดทิ้งที่กำหนด ในชุมชนหรือสถานประกอบการ โดยเจ้าหน้าที่ของ อปท. เพื่อเก็บรวบรวมไปยังสถานที่เก็บกักที่ตั้งอยู่ในชุมชน/หมู่บ้าน ที่บริหารดำเนินการโดย อปท.

การเก็บกัก (Storage) หมายถึง การจัดเก็บของเสียอันตรายในสถานที่เก็บกักของเสียอันตราย เพื่อรวบรวมรอการขนส่งไปรีไซเคิลหรือกำจัดยังสถานที่บำบัดหรือกำจัดของเสียอันตราย

ขยะ หรือ มูลฝอย (Solid Waste) หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัสดุ กระจกพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษ มูลสัตว์ หรือ ซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรืออื่น ๆ ที่ไม่จัดว่าเป็นของเสียอันตราย ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

ขยะมูลฝอยชุมชน (Municipal Solid Waste) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจร้านค้า สถานประกอบการ สถานบริการ ตลาดสด สถาบันต่าง ๆ รวมทั้งเศษวัสดุ ก่อสร้าง ทั้งนี้ไม่รวมของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ

ของเสียจากภาคอุตสาหกรรม (Industrial Waste) หมายถึง สิ่งปฏิภูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่มีองค์ประกอบ หรือปนเปื้อนสารอันตรายตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิภูลและวัสดุไม่ใช้แล้ว พ.ศ. ๒๕๔๘

ของเสียอันตราย ขยะอันตราย หรือ ขยะพิษ (Hazardous Waste) หมายถึง เศษสิ่งของเหลือใช้ หรือเสื่อมสภาพ และภาชนะบรรจุเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ปนเปื้อนสารอันตราย เช่น สารพิษ สารไวไฟ สารเคมีที่กัดกร่อนได้ สารกัมมันตรังสี รวมทั้งสารที่ทำให้เกิดโรค หรือสิ่งอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

ของเสียอันตรายจากชุมชน (Household Hazardous Waste : HHW) หมายถึง ของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ทั้งบ้านเรือนและสถานประกอบการต่าง ๆ เช่น ร้านค้า โรงแรม ร้านซักรีด สถาบันการศึกษา ร้านถ่ายรูป สถานบริการน้ำมัน เป็นต้น โดยไม่รวมถึงของเสียจากภาคอุตสาหกรรม มูลฝอยติดเชื้อ และของเสียกัมมันตรังสี

ผู้ก่อให้เกิดของเสียอันตรายจากชุมชน (Household Hazardous Waste Generator) หมายถึง ประชาชน หรือสถานประกอบการขนาดเล็กในชุมชนที่ก่อให้เกิดหรือมีของเสียอันตรายไว้ในครอบครองที่ไม่เข้าข่ายเป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

มูลฝอยติดเชื้อ (Infectious Waste) หมายถึง มูลฝอยที่เป็นผลมาจากกระบวนการรักษาพยาบาล การตรวจวินิจฉัย การให้ภูมิคุ้มกันโรค การศึกษาวิจัย ที่ดำเนินการทั้งในคนและสัตว์ ซึ่งมีเหตุอันสงสัยว่า หรืออาจมีเชื้อโรคตามที่กำหนดในกฎกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. ๒๕๔๕

รถหรือพาหนะขนส่ง (Transportation Vehicle) หมายถึง รถหรือพาหนะที่ใช้สำหรับการขนส่ง เคลื่อนย้ายของเสียอันตรายจากชุมชนจากสถานที่เก็บกักไปรีไซเคิลหรือกำจัดยังสถานที่รีไซเคิลหรือสถานที่กำจัดของเสียอันตราย

เอกสารกำกับ การขนส่งของเสียอันตรายจากชุมชน (Household Hazardous Waste Manifest System) หมายถึง เอกสารที่ออกให้ผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตราย ผู้ขนส่งของเสียอันตราย และผู้เก็บรวบรวม บำบัด และกำจัดของเสียอันตรายเพื่อเป็นหลักฐานในการมอบหมายให้ขนส่งของเสียอันตรายที่อยู่ในความครอบครองของตน จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

๑.๔ ประเภทของขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

ขยะอันตรายจากชุมชนที่เกิดขึ้นมีมากกว่า ๒๓ ประเภท แต่ที่พบเห็นเป็นส่วนใหญ่และมีสัดส่วนรวมกันสูงกว่าร้อยละ ๙๐ ของที่สำรวจพบทั้งหมด มีจำนวน ๘ ประเภท ได้แก่

- ๑) สารเคมีเป็นพิษต่าง เช่น ภาชนะบรรจุสารเคมี
- ๒) น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้วที่สามารถรีไซเคิลได้
- ๓) แบตเตอรี่รถยนต์
- ๔) มูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาล
- ๕) น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้วที่รีไซเคิลไม่ได้
- ๖) ถ่านไฟฉาย
- ๗) ขยะเสียบประเภทอินทรีย์สารติดไฟได้ เช่น กระจังสเปรย์
- ๘) หลอดฟลูออเรสเซนต์

ของเสียบางประเภทที่มีการคัดแยกและจัดการโดยเฉพาะอยู่แล้ว ได้แก่ น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว แบตเตอรี่รถยนต์ และมูลฝอยติดเชื้อ ที่เหลือส่วนใหญ่ถูกทิ้งลงถังขยะมูลฝอยทั่วไป และยังมีสภาพภายนอกเหมือนของใหม่สามารถป้องกันการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของสารพิษที่เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ที่เหลือตกค้างในภาชนะบรรจุ ดังนั้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปเกิดความเข้าใจและจดจำได้ง่ายในการร่วมกันจัดการขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน จึงจำแนกออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ดังนี้

๑. ภาชนะบรรจุสารเคมี เช่น กระจังสเปรย์ ขวดยาหมดอายุ ขวดน้ำยาล้างห้องน้ำ
๒. หลอดไฟ เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ และหลอดไฟชนิดต่าง ๆ
๓. ถ่านไฟฉาย ถ่านกระดุม รวมไปถึงแบตเตอรี่ชนิดอัดไฟได้ (Rechargeable) เช่น แบตเตอรี่โทรศัพท์มือถือ แบตเตอรี่กล้องดิจิทัล

๑.๕ แนวทางการจัดการ

รูปแบบและวิธีการคัดแยก เก็บรวบรวม ขนส่งและการกำจัดขยะอันตรายจากชุมชน มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างกลไกการคัดแยกขยะอันตรายจากต้นทาง เป็นการเตรียมความพร้อมของประชาชนและเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ ๒ การแยกทิ้ง เป็นการกำหนดวิธีการคัดแยกขยะอันตรายจากต้นทางและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม จะทำให้การจัดการขั้นต่อไปสะดวก และสามารถลดการปนเปื้อนของสารพิษสู่สิ่งแวดล้อมได้

ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน สามารถทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเก็บรวบรวมริมถนน การเก็บรวบรวมจาก

ภาชนะรองรับขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน ตามจุดทิ้งที่กำหนด หรือการจัดให้มีวันพิเศษเพื่อรวบรวมขยะอันตราย เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๔ การเก็บกัก เป็นการเก็บรวบรวมขยะอันตรายที่เก็บได้จากชุมชน/หมู่บ้าน ให้มีปริมาณเพียงพอต่อการขนส่งไปกำจัดและต้องไม่เก็บรวบรวมไว้ในระยะเวลาที่นานเกินไป จะต้องเตรียมเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลและปฏิบัติงานโดยเฉพาะ การจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการจัดเตรียมงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ ๕ การขนส่งขยะอันตราย ที่เก็บรวบรวมไว้ในสถานที่เก็บกักขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน เมื่อมีจำนวนมากพอที่จะต้องส่งไปกำจัดหรือรีไซเคิลโดยเอกชนที่ได้รับอนุญาต และต้องขนส่งขยะอันตรายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๖ การรีไซเคิลขยะอันตราย เป็นการแยกขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน ที่มีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น หลอดไฟ แบตเตอรี่และถ่ายไฟฉาย โดยแยกส่งไปยังโรงงานรีไซเคิลโดยเฉพาะ

ขั้นตอนที่ ๗ การบำบัด/กำจัดขยะอันตราย ขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้านที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จะนำไปกำจัดโดยการฝังกลบ หรือการเผาซึ่งต้องดำเนินการโดยเอกชน

ขั้นตอนที่ ๑ ถึงขั้นตอนที่ ๔ เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนขั้นตอนที่ ๕, ๖ และ ๗ ควรให้เอกชนที่มีศักยภาพและได้รับอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากการขนส่งกำจัด/บำบัดขยะอันตรายจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยเฉพาะเพื่อความปลอดภัย

ส่วนที่ ๒ การคัดแยก การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการกำจัดขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างกลไกการคัดแยกขยะอันตรายจากชุมชน

การควบคุมการทิ้งขยะอันตรายจากบ้านเรือนและสถานประกอบการในชุมชน/หมู่บ้าน ถ้าแยกจากขยะมูลฝอยทั่วไปอย่างถูกวิธีจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการในระยะยาวได้ดีที่สุด ซึ่งจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงพิษภัยของของขยะอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ โดยการจัดกิจกรรมให้ประชาชน เด็กและเยาวชน ได้การคัดแยกขยะอันตราย มีรูปแบบกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติได้โดยสะดวกและมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน/หมู่บ้านทั่วไปมีอยู่ด้วยกันหลายวิธี ดังนี้

๑.๑ กิจกรรมสร้างแรงจูงใจ

การสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะอันตรายซึ่งเริ่มต้นจากการสร้างมูลค่าของขยะอันตราย ผ่านการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้สินค้าอุปโภค บริโภคเป็นของรางวัล หรือถ้าต้องการให้มีความต่อเนื่องอาจใช้ลักษณะของธนาคารขยะรีไซเคิลมาประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรม ขยะอันตรายสะสมแต้มเพื่อแลกของรางวัลที่มีมูลค่ามากขึ้น อาจจะจัดร่วมกับขยะรีไซเคิลเพื่อลดงบประมาณในการดำเนินงานขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากขยะรีไซเคิลมีมูลค่าและส่วนต่างทางการตลาดสามารถนำมาใช้เป็นงบประมาณสำหรับขยะอันตรายได้ อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดเตรียมสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมรวมทั้งควรมีการติดตามประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน เด็กและเยาวชน ต่อการคัดแยกขยะอันตราย หากพบว่าประชาชน เด็กและเยาวชน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาจลดความถี่ในการจัดเฉพาะโอกาสที่สำคัญเท่านั้น กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจ เช่น กิจกรรมสอยดาวกับนายมีพิษ กิจกรรมขยะอันตรายแลกของ/แลกแต้มหรือกิจกรรมอื่น ๆ

๑.๒ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้

การสร้างความรู้ให้แก่ประชาชน ต้องใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย และสามารถดึงดูดความสนใจจากประชาชนได้ โดยสื่อที่เลือกใช้ในการประชาสัมพันธ์ หรือจัดประชุมกลุ่มย่อย จัดอบรม จัดกิจกรรมเคาะประตูบ้าน หรือการจัดกิจกรรมรณรงค์ในโอกาสสำคัญ ซึ่งจะต้องสร้างความสนใจและมีความถี่ในการนำเสนอที่เหมาะสม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้จดจำ หรือให้ความสนใจติดตามต่อ และต้องมีความหลากหลายของรูปแบบทั้งภาพกว้างและเชิงรุกเพื่อให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย ตัวอย่างสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น คู่มือประชาชน แผ่นพับ โปสเตอร์ สื่อกลางแจ้ง ฯลฯ

๑.๓ การติดตามประเมินผล

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ติดตามผลการดำเนินงานจากประชาชนหรือสถานประกอบการ เพื่อประเมินทัศนคติและความพึงพอใจของประชาชนทั่วไป รวมทั้งชี้แจงทำความเข้าใจและขอความร่วมมือในการจัดการจัดขยะอันตรายอย่างถูกวิธี และจัดทำฐานข้อมูลการเข้าร่วมของประชาชน สำหรับใช้ประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการและงบประมาณให้ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลควรดำเนินการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจากแบบฟอร์มการรายงานผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทียบกับปริมาณขยะอันตรายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยควรตั้งเป้าหมายการดำเนินงานรายปีที่สามารถจูงใจผู้ปฏิบัติงานได้และจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบและความถี่ของการจัดกิจกรรม การเก็บรวบรวม การรับทราบข้อมูลการจัดกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความต้องการให้จัดกิจกรรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การแยกทิ้งขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

๒.๑ รูปแบบการแยกทิ้ง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องกำหนดวิธีการคัดแยกขยะอันตรายจากต้นทางและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถสื่อสารกับประชาชนให้เกิดความสนใจ มีความสะดวกที่จะคัดแยกขยะอันตรายมาทิ้งอย่างปลอดภัยและสามารถลดการปนเปื้อนของสารพิษสู่สิ่งแวดล้อมได้ โดยการแยกทิ้งตามจุดที่กำหนด เป็นการจัดตั้งภาชนะรองรับขยะอันตราย ตามจุดทิ้งที่กำหนด ที่มีรูปทรงภายนอกต่างจากถังขยะมูลฝอยทั่วไป ในบริเวณที่เหมาะสม สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายและมีความชัดเจนสำหรับการแยกทิ้งตามประเภทที่กำหนด

ภาชนะรองรับขยะอันตรายตามจุดทิ้งที่กำหนดจะต้องมีองค์ประกอบและลักษณะการใช้งานที่สามารถป้องกันการแตกชำรุดของขยะอันตราย และไม่เกิดอันตรายต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเก็บรวบรวม โดยสามารถสรุปเป็นเกณฑ์การออกแบบเฉพาะจุดทิ้ง ดังนี้

๒.๑.๑ ต้องมีภาชนะบรรจุขยะอันตราย แยกตามประเภทที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ได้แก่ ภาชนะบรรจุสารเคมี หลอดฟลูออเรสเซนต์แบบตรง หลอดไฟแบบอื่น ๆ แบตเตอรี่มือถือและถ่านไฟฉาย และมีปริมาตรความจุรวมกันไม่น้อยกว่า ๑๖๐ ลิตร เพียงพอกับปริมาณขยะอันตรายที่เกิดขึ้นในระยะเวลาอย่างน้อย ๓ เดือน

๒.๒.๒ ภาชนะบรรจุขยะอันตรายแต่ละประเภทควรวางรวมกันในชั้นวางที่มีผนังปิดมิดชิดทุกด้าน เพื่อป้องกันประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กหยิบขยะอันตรายจากภาชนะไปเล่น หรือนำไปใช้ประโยชน์โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และป้องกันการรั่วซึมของสัตว์ได้ด้วย

๒.๒.๓ ขนาดของชั้นวางควรมีขนาดกะทัดรัด สามารถยกไปวางได้ทุกสถานที่ทั้งภายในและภายนอกอาคาร โดยไม่กินพื้นที่ใช้สอยที่มีอยู่เดิม และมีความสูงรวมไม่ต่ำกว่า ๑.๖๐ เมตร เพื่อให้สังเกตเห็นได้ง่าย และสร้างความลำบากกับคนที่มีนิสัยมักง่ายในการวางทิ้งแก้วน้ำหรือเศษขยะบนชั้นวาง

๒.๒.๔ ควรจัดให้มีช่องขนาดพอเหมาะกับขยะอันตรายแต่ละประเภท สำหรับประชาชนแยกทิ้งขยะอันตรายลงภาชนะได้ถูกประเภท โดยไม่ต้องเปิดประตูชั้นวาง และประตูควรมีลักษณะโปร่งใสสามารถมองเห็นขยะอันตรายในชั้นวางได้จากภายนอก

๒.๒.๕ ภาชนะบรรจุขยะอันตรายแต่ละประเภทต้องสามารถยกออกจากชั้นวางได้เฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเก็บรวบรวมขยะอันตรายโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเก็บรวบรวมขยะอันตรายโดยเฉพาะ

๒.๒ ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับภาชนะบรรจุขยะอันตราย

ข้อกำหนดคุณลักษณะของภาชนะบรรจุขยะอันตราย (ภาชนะบรรจุฯ) จะใช้ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เป็นเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

๑) มีลักษณะแข็งแรง ทนทาน ตามมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม หรือมาตรฐานอื่นที่เทียบเท่า

๒) ออกแบบให้สามารถป้องกันน้ำฝน แมลงวัน หนู แมว สุนัข และสัตว์อื่น ๆ มิให้สัมผัสหรือคุ้ยเหยียบได้

๓) ชิ้นส่วนต่าง ๆ สามารถถอดประกอบได้ง่าย เพื่อความสะดวกในการถ่ายเทขยะอันตราย และล้างทำความสะอาด

๔) ทำจากวัสดุที่ทนการกัดกร่อน และไม่เป็นสนิม

๕) มีขนาดและความจุเพียงพอกับปริมาณขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน ที่เกิดขึ้นในบริเวณนั้น ๆ

๖) ไม่มีสารพิษเป็นส่วนประกอบ และกรณีใช้สารเติมแต่งให้มีในปริมาณที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

๗) หากเป็นถังพลาสติก ควรผลิตจากโพลีเอทิลีน (PE) หรือผลิตจากพลาสติกใช้แล้วไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ โดยน้ำหนัก

๘) ภาชนะบรรจุ ควรมีตัวถังภายนอกเป็นสีเทาฟ้าสีส้ม หรือมีสีส้ม หรือสีอื่นที่ไม่ใช่สีน้ำเงินสีเขียว และสีเหลือง เพื่อให้แตกต่างจากภาชนะสำหรับมูลฝอยประเภทอื่น ๆ ซึ่งในกรณีที่ใช้ถังสีอื่นให้ทาสีหรือคาดแถบสี ส้มขนาดที่เหมาะสม ไม่หลุดหรือลอกได้ง่าย และสามารถมองเห็นได้ชัดเจนในระยะไม่เกิน ๑๕ เมตร

ในกรณีที่ใช้ถังบรรจุขยะอันตราย ควรเลือกถังที่สามารถมองเห็นของเสียที่บรรจุในถังได้และ/ หรือมัดปากถังให้แน่นด้วยเชือกหรือวัสดุสีส้มและไม่ควรใช้บรรจุขยะอันตรายจำพวกของเหลวมีฤทธิ์กัดกร่อนหรือ ของมีคม

ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเลือกรูปแบบการเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/ หมู่บ้าน รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบร่วมกันตามความเหมาะสมกับวิธีการแยกทิ้งและกลไกการคัด แยกขยะอันตรายจากต้นทาง ตลอดจนศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

๓.๑ ข้อกำหนดทั่วไปสำหรับรถเก็บรวบรวม

รถเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชนไปยังสถานที่เก็บกักควรมีลักษณะ ดังนี้

๑) ตัวถังรถเก็บรวบรวมเฉพาะด้านซ้าย-ขวา-หลัง ต้องปิดป้ายสัญลักษณ์หรือข้อความที่ชัดเจน ระบุว่า เป็นพาหนะสำหรับเก็บรวบรวมขยะอันตราย

๒) ตัวถังสำหรับบรรจุขยะอันตรายสร้างด้วยโครงเหล็กหนาที่มีความคงทนเป็นพิเศษตาม มาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๓) ตัวถังสำหรับบรรจุขยะอันตรายจะต้องมีลักษณะปกปิดมิดชิด และมีประตูเปิด-ปิดพร้อม ที่ล็อก

๔) ระดับที่ยกขยะอันตรายใส่ตัวถัง ไม่ควรสูงเกิน ๑.๖ เมตร หรือระดับที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ ของผู้ปฏิบัติงาน

๕) โครงสร้างของรถต้องมีลักษณะที่ทำความสะอาดได้ง่าย และไม่ง่ายต่อการเกิดสนิม

๖) มีระบบป้องกันการรั่วไหลของขยะอันตรายในขณะที่เก็บรวบรวมและขนส่ง

๗) มีระบบสัญญาณไฟกระพริบสีเหลือง

๘) ตัวเครื่องยนต์ ระบบขับเคลื่อน ระบบห้ามล้อและส่วนประกอบอื่น ๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐาน กรรมการขนส่งทางบก

๙) ระบบการทำงานของรถไม่ยุ่งยากซับซ้อนและซ่อมบำรุงได้ง่าย

๑๐) มีอุปกรณ์ประจำรถและเครื่องมือตามความเหมาะสมหรือตามข้อกำหนดของผู้ปฏิบัติงาน เช่น วิทยุสื่อสาร ถังดับเพลิง เป็นต้น

๑๑) รถเก็บรวบรวมขยะอันตราย ไม่ควรนำไปใช้เก็บรวบรวมขยะมูลฝอยทั่วไป เพื่อป้องกัน ปัญหาการปนเปื้อนสารอันตราย แต่ในกรณีที่ใช้รถเก็บขนขยะมูลฝอยทั่วไปเก็บขยะอันตรายไปพร้อมกัน จะต้อง ติดตั้งช่องเก็บขยะอันตรายแยกต่างหากจากขยะมูลฝอยทั่วไป โดยมีสัญลักษณ์ของขยะอันตรายบริเวณช่องเก็บที่ ชัดเจน เช่น การทาสีส้ม เป็นต้น

๓.๒ ข้อปฏิบัติในการเก็บรวบรวม

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเก็บรวบรวมและขนส่งขยะอันตรายจากจุดรวบรวมในชุมชน/หมู่บ้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเคร่งครัด ดังนี้-

๓.๒.๑ เจ้าหน้าที่เก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

๑) แต่งกายให้ถูกสุขลักษณะ โดยใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่จัดเตรียมให้ ได้แก่ การสวมเสื้อผ้าที่รัดกุม ใส่ถุงมือให้มิดชิด สวมรองเท้าหุ้มส้น สวมแว่นตา และใช้ผู้ปิดจุกตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงาน

๒) ดูแลรักษาภาชนะและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมให้อยู่ในสภาพดีตลอดเวลา

๓) เก็บรวบรวมให้หมดหรือให้มีปริมาณขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน ตกค้างน้อยที่สุด เพื่อป้องกันปัญหาทัศนียภาพ และลดอันตรายหรืออุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น

๔) เก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้านแยกต่างหากจากขยะประเภทอื่น

๓.๒.๒ พนักงานขับรถเก็บรวบรวมขยะอันตราย

พนักงานขับรถเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน มายังสถานที่เก็บกักควรปฏิบัติ ดังนี้-

๑) ดูแลรักษาสภาพรถเก็บรวบรวมขยะอันตรายให้อยู่ในสภาพดีตลอดเวลา

๒) กำหนดเส้นทางให้จุดสุดท้ายของการเก็บรวบรวม อยู่ใกล้สถานที่เก็บกักมากที่สุด

๓) หลีกเลี่ยงการเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้านในเวลาที่มีการจราจรคับคั่ง

๔) ควบคุมดูแลมิให้มีการบรรทุกขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน เกินพิกัดน้ำหนักที่กำหนดไว้สำหรับรถเก็บรวบรวมนั้น ๆ

๕) ปฏิบัติตามข้อจำกัดน้ำหนัก และระเบียบวิธีการขนส่งวัสดุบนถนนสาธารณะซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖) ขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน จะต้องถูกขนส่งในภาชนะบรรจุหรือตู้ที่ปิดของรถเก็บรวบรวม อาทิ การปิดฝาถังข้างและด้านท้ายของรถเก็บจนแบบเปิดข้างเทท้ายระหว่างการขนส่ง

๗) จำกัดความเร็วของรถในช่วงที่วิ่งผ่านชุมชนบริเวณทางร่วมหรือทางแยกให้มีความเร็วไม่เกิน ๔๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง เพื่อป้องกันปัญหาด้านการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองและการเกิดอุบัติเหตุจากการหกหรือแตกเสียหายของขยะอันตราย

๘) พนักงานขับรถ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง และปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด

๙) ห้ามมิให้ระบายน้ำเสียที่เกิดจากการล้างหรือทำความสะอาดรถเก็บรวบรวมขยะอันตรายลงสู่แม่น้ำ แหล่งน้ำ ลำน้ำ คลองระบายน้ำ แหล่งน้ำสาธารณะหรือแหล่งน้ำธรรมชาติอื่น โดยถ่ายลงระบบรวบรวมน้ำเสียของสถานที่เก็บกักของเสียอันตรายจากชุมชน เพื่อส่งไปบำบัดจนได้ค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด

ขั้นตอนที่ ๔ การเก็บกักขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

ขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน มีอัตราการเกิดไม่มาก และถูกบรรจุในภาชนะบรรจุหรือผลิตภัณฑ์ที่ป้องกันการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของสารพิษ การออกแบบก่อสร้างสถานที่เก็บกัก จึงไม่จำเป็นต้องมีการป้องกันการรั่วไหลของสารพิษเป็นพิเศษ โดยไม่ควรเก็บกักเกิน ๙๐ วัน

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่า ๓๐ ตันต่อวัน และอยู่ห่างจากสถานที่กำจัดขยะอันตรายมากกว่า ๒๐๐ กิโลเมตร ควรมีสถานที่เก็บกักที่จุของขยะอันตรายได้ไม่น้อยกว่า ๑๐ ตัน เพื่อรวบรวมให้มีปริมาณมากพอสำหรับการขนส่งซึ่งจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งไปบำบัดหรือกำจัดสำหรับข้อกำหนดมาตรฐานการออกแบบควรมีรายละเอียด ดังนี้-

๔.๑ ข้อกำหนดทั่วไป

๑) สถานที่ตั้งควรจัดให้อยู่ในบริเวณเดียวกับสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บขนรวบรวมขนส่งหรือบำบัด/กำจัดขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลแต่ไม่ควรเกิน ๒๐ กิโลเมตรจากแหล่งกำเนิดเพื่อความสะดวกและลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

๒) กรณีที่ต้องจัดหาพื้นที่ใหม่ต้องพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ โดยเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้-

๒.๑) ระยะห่างจากเขตโบราณสถานแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว อยู่ห่างไม่น้อยกว่า ๑๐๐ เมตร จากพื้นที่ต่อไปนี้

๑) เขตโบราณสถาน ตามกฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๒) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และชั้นที่ ๒ ตามมติคณะรัฐมนตรี

๓) พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับประเทศ

๔) เขตอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี กฎหมายป่าไม้และกฎหมายอื่น ๆ

๒.๒) ระยะห่างจากบ่อน้ำดื่ม โรงผลิตน้ำประปาและแหล่งน้ำสาธารณะอยู่ห่างจากบ่อน้ำดื่ม โรงผลิตน้ำประปาและแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า ๗๐๐ เมตร หรือในกรณีที่มีระยะห่างน้อยกว่า ๗๐๐ เมตร จะต้องอยู่ในระยะไกลพอที่จะสามารถแจ้งเตือนการรั่วไหลให้ประชาชนทราบและหาแหล่งน้ำอื่นทดแทนได้

๒.๓) การคมนาคมขนส่งมีสภาพถนนและการจราจรที่สะดวกและปลอดภัยต่อการขนส่งขยะอันตราย เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการขนส่งและการหกหล่นรั่วไหล

๒.๔) สภาพพื้นที่น้ำท่วมถึง ไม่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมฉับพลันหรือน้ำป่าไหลหลากตามที่ส่วนราชการกำหนด

๓) การก่อสร้างโรงเรือน ต้องมีการออกแบบและใช้วัสดุให้เหมาะสม เช่น หนไฟได้นาน ไม่ถูกกัดกร่อน เป็นต้น อาคารต้องมั่นคง แข็งแรง และมีระบบระบายอากาศที่เพียงพอ

๔) พื้นของบริเวณจัดเก็บขยะอันตรายจากชุมชนควรมีความลาดไหลสู่ระบบรวบรวมน้ำเสีย และมีคันกั้นเพื่อกันขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้านที่รั่วไหลกระจายออกไป และมีรางระบายสารเคมีที่รั่วไหลไปยังระบบรวบรวมน้ำเสียที่มีขนาดเพียงพอเพื่อไม่ให้เกิดการสะสมตกค้าง และต้องสามารถล้างทำความสะอาดและสูบน้ำออกได้ง่าย ซึ่งโดยปกติรางและบ่อรวบรวมน้ำเสียจะต้องแห้งเสมอ เพื่อพร้อมรับการรั่วไหลอย่างรวดเร็ว

๕) อาคารจัดเก็บขยะอันตรายควรเป็นอาคารปิด เพื่อป้องกันการฟุ้งกระจายของขยะอันตรายสู่ภายนอกอาคาร มีระบบควบคุมการระบายอากาศพื้นผิวอาคารต้องทำด้วยวัสดุซึ่งทนต่อการทำลายจากขยะอันตรายที่จัดเก็บที่อาจรั่วไหลออกมาได้อย่างดี เช่น มีการเคลือบผิวพื้นด้วยวัสดุป้องกันการกัดกร่อนในบริเวณที่จัดเก็บขยะอันตรายประเภทกรด-ด่างที่มีฤทธิ์กัดกร่อนสูง เป็นต้น

๖) ภายในอาคาร หรือบริเวณสถานที่เก็บกัก ควรมีจุดล้างทำความสะอาด ยานพาหนะหรือภาชนะบรรจุ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของขยะอันตรายติดไปกับรถเก็บรวบรวมหรือภาชนะบรรจุสู่ภายนอก

๗) จัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยที่เหมาะสม จัดเก็บในสถานที่ที่สะดวกในการใช้งาน และมีการติดตั้งสัญญาณเตือนภัย

๘) จัดให้มีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับจัดการสารเคมีหกั่วไหล รวมทั้งจัดเตรียมวัสดุที่มีคุณสมบัติดูดซับสารเคมีหรือขยะอันตรายจากชุมชนที่หกั่วไหล เช่น ทราย ซีลี้อย เป็นต้น

๙) จัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคลที่เหมาะสม เช่น ถุงมือป้องกันสารเคมี แว่นตานิรภัย หน้ากากคว้นพิษ เป็นต้น

๑๐) จัดให้มีการติดตั้งอุปกรณ์อาบน้ำกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

๑๑) จัดให้มีห้องสำหรับอาบน้ำ ที่ล้างมือ และห้องผลัดเปลี่ยนชุดทำงานที่เพียงพอเหมาะสมกับพนักงาน

๑๒) องค์ประกอบต่าง ๆ ของสถานที่เก็บกักขยะอันตรายให้ออกแบบตามความจำเป็นของการทำงานและความเหมาะสมของขนาดพื้นที่ที่มีอยู่ เช่น ระบบถนนภายในและระบบจราจร ระบบประปา ระบบไฟฟ้า พื้นที่จอดรถพื้นที่ล้างรถเก็บขน เป็นต้น

๔.๒ การเตรียมสถานที่เก็บกัก

๑) แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขตของสถานที่เก็บกักโดยใช้มาตราส่วนที่เหมาะสม

๒) แสดงแผนผังกระบวนการปฏิบัติงานของสถานที่เก็บกักและแหล่งกำเนิด

๓) จำนวนวัน และชั่วโมงการปฏิบัติงาน จำนวนบุคลากรทั้งหมด ขนาดของสถานที่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในสถานที่เก็บกัก

๔) แสดงพื้นที่ที่ใช้ในการคัดแยก การเก็บกักขยะอันตรายที่รีไซเคิลได้และรีไซเคิลไม่ได้ และจัดเตรียมภาชนะบรรจุขยะอันตรายตามประเภทและขนาดเดียวกันที่ใช้ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมในการเก็บกักเพื่อลดขั้นตอนการถ่ายเทของเสียและการแตกชำรุดระหว่างการเก็บขน

๔.๓ ข้อปฏิบัติในสถานที่เก็บกัก

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำสถานที่เก็บกักขยะอันตราย ควรปฏิบัติดังนี้-

๑) ก่อนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่เก็บกักขยะอันตราย ต้องสวมถุงมือ แว่นตา ผ้าปิดปาก ปิดจมูก รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันสารเคมีอื่น ๆ ที่จำเป็นทุกครั้ง

๒) ตรวจสอบขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้านที่รับเข้าสู่สถานที่เก็บกักทุกครั้ง และต้องคัดแยกและบรรจุขยะอันตรายในภาชนะบรรจุตามประเภทที่กำหนด

๓) ในกรณีที่มีขยะอันตรายประเภทอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดปะปนมาจะต้องแยกประเภทขยะอันตรายดังกล่าวและเก็บแยกกัน เช่น ของเหลว จะต้องแยกเก็บในภาชนะที่มีฝาปิด โดยไม่เทรวมกับของเหลวที่ห้ามปนกัน

๔) กรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือพบขยะอันตรายหรือวัตถุต้องสงสัยที่ไม่สามารถระบุประเภทได้ ให้ปฏิบัติตามรายละเอียดในส่วนที่ ๓ แนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุผิดปกติ

ขั้นตอนที่ ๕ การขนส่งขยะอันตรายไปบำบัดหรือกำจัด

การขนส่งขยะอันตรายไปกำจัดยังสถานที่กำจัดด้วยวิธีการที่ปลอดภัยจำเป็นต้องให้เอกชนที่มีความสามารถเฉพาะดำเนินการ

๕.๑ ประเภทของรถขนส่ง

ลักษณะรถที่เหมาะสมในการขนส่งขยะอันตรายควรเป็นรถบรรทุกแบบคอนเทนเนอร์ ขนาดความจุต่อเที่ยวไม่เกิน ๑๐ ตัน หรือ ๑๕ ลบ.ม. สามารถยกคอนเทนเนอร์วางลงบนพื้นถนนโดยในคอนเทนเนอร์หลักจะต้องมีคอนเทนเนอร์ขนาดพอเหมาะสำหรับใส่หลอดฟลูออเรสเซนต์ได้ประมาณ ๒-๔ ลบ.ม. เพื่อให้การขนย้ายขยะอันตรายที่บรรจุแยกประเภทในสถานที่เก็บกัก และบรรทุกในคอนเทนเนอร์ดำเนินการได้ด้วย

๕.๒ การเตรียมการก่อนการขนส่ง

๑) ก่อนที่จะทำการขนส่งขยะอันตรายจากสถานที่เก็บกักเพื่อนำไปกำจัด โดยต้องมีการขังน้ำหนัขยะอันตรายแต่ละประเภท และจัดบันทึกน้ำหนักลงในใบกำกับการขนส่งด้วย

๒) ตรวจสอบสภาพรถอย่างสม่ำเสมอ โดยก่อนออกปฏิบัติงานต้องตรวจสอบความพร้อมของการชำระรถของภาชนะบรรจุขยะอันตรายและอุปกรณ์ป้องกันภัยต่าง ๆ และต้องตรวจสอบการรั่วไหลก่อนออกจากสถานที่เก็บกัก

๓) ในรถขนส่งต้องมีอุปกรณ์ป้องกันและระงับเหตุที่พร้อมใช้งาน ได้แก่ เครื่องดับเพลิงมือถือ อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น กรวยยางสะท้อนแสง วัสดุดูดซับสารเคมี หรือน้ำมัน เป็นต้น

๔) รถขนส่งทุกคันจะต้องมีการติดป้ายบริษัทอย่างชัดเจน พร้อมเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อในกรณีฉุกเฉิน

๕) พนักงานขับรถต้องมีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากขยะอันตรายที่บรรทุก พร้อมกับมีความรู้ในการดำเนินการเมื่อมีเหตุฉุกเฉินเกิดขึ้น

๖) ตรวจสอบความเรียบร้อยของการบรรทุก ก่อนออกจากสถานที่เก็บกัก เช่น ถ้ำรถขนส่งเป็นรถบรรทุกขนาดเล็กให้ใช้ผ้าใบปิดคลุมให้เรียบร้อย

๕.๓ การกำกับการขนส่งขยะอันตราย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นหน่วยงานที่ให้บริการเก็บรวบรวมขยะอันตรายในชุมชน/หมู่บ้าน ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติประเภทของผู้ก่อให้เกิดขยะอันตรายไว้โดยเฉพาะ แต่เพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบการขนส่งขยะอันตรายได้ ต้องมีระบบควบคุมการขนส่ง (Manifest) ซึ่งจะต้องมีเอกสารกำกับการขนส่งด้วยทุกครั้ง

ขั้นตอนที่ ๖ การรีไซเคิลขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน

การรีไซเคิล (Recycle) เป็นการนำขยะอันตรายบางประเภทที่สามารถรีไซเคิลวัสดุมาใช้ในกระบวนการผลิตได้ เช่น แบตเตอรี่มือถือ แบตเตอรี่รถยนต์ หลอดฟลูออเรสเซนต์ เป็นต้น ซึ่งขณะนี้กรมควบคุมมลพิษดำเนินโครงการนำร่องเพื่อเรียกคืนซากหลอดฟลูออเรสเซนต์แบบตรงที่ไม่แตกเพื่อนำไปรีไซเคิลโดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ขึ้นทะเบียนกับกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งจะมีรถขนส่งไปเก็บรวบรวมให้ปีละ ๒ ครั้ง โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายสำหรับแบตเตอรี่มือถือ และนำไปฉายชนิดประจุไฟใหม่ได้สามารถส่งรีไซเคิลได้ที่บริษัทที่อยู่ในเครือข่ายความร่วมมือการเรียกคืนซากแบตเตอรี่มือถือ

ขั้นตอนที่ ๗ การบำบัด/กำจัดขยะอันตราย

การกำจัดขยะอันตราย มีหลายวิธีแต่วิธีการหลักๆ ที่นิยมใช้การทั่วไป มี ๒ วิธี และต้องดำเนินการโดยเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการ

๗.๑ การฝังกลบอย่างปลอดภัย (Secure Landfill)

๗.๑.๑ การปรับเสถียรขยะอันตราย (Stabilization)

เป็นขั้นตอนแรกในการจัดการขยะอันตรายด้วยวิธีการฝังกลบอย่างปลอดภัย โดยการผสมขยะอันตรายด้วยสารเคมีต่างๆ เพื่อทำลายฤทธิ์ แล้วจึงนำไปฝังกลบอย่างปลอดภัยโดยไม่ต้องทำให้ขยะดังกล่าวมีการแข็งตัวเป็นก้อนก่อน วิธีนี้เหมาะสำหรับบำบัดขยะประเภทของแข็ง (Solidification) เป็นกระบวนการในการทำลายฤทธิ์ หรือลดความเป็นพิษของของเสียอันตราย โดยทำให้ของเสียอันตรายนั้นเปลี่ยนเป็นรูปทางเคมี เพื่อให้มีคุณสมบัติเป็นสารเฉื่อย (Inert Substance) มากขึ้น

๗.๑.๒ การฝังกลบอย่างปลอดภัย

ขยะอันตรายที่ผ่านการปรับเสถียรและการทำเป็นก้อนแข็งแล้วจะถูกขนส่งแบบ Dump Truck มาฝังกลบยังหลุมฝังกลบอย่างปลอดภัย

๗.๒ การเผาด้วยเตาเผา

๗.๒.๑ การเผาด้วยเตาเผาขยะอันตราย

เป็นการทำลายโดยใช้อุณหภูมิสูงเพื่อทำลายขยะอันตรายซึ่งมีการควบคุมการเผาไหม้และอุปกรณ์ควบคุมก๊าซเกิดจากการเผาไหม้และอุปกรณ์ควบคุมก๊าซพิษได้ร้อยละ ๙๙.๙๙ การเผาขยะอันตรายต้องเผาที่อุณหภูมิสูงถึง ๑,๐๐๐-๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส เตาเผาต้องมีเวลาในการเผาไอก๊าซได้นาน ๒ วินาที ซึ่งต้องใช้เตาที่มีส่วนเผาไอก๊าซ (After burner) และมีการปรับเชื้อเพลิงและอากาศให้เกิดการเผาไหม้ที่สมบูรณ์มีการติดตั้งเครื่องฟอกไอก๊าซที่มีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องดักฝุ่น เครื่องชะโอกรด ไอต่าง

๗.๒.๒ การเผาเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงร่วมในเตาเผาปูนซีเมนต์

ในอุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ใช้เตาเผาแบบ Rotary Kiln เป็นเตาเผาแบบนอนหมุน การทำลายขยะอันตรายโดยเผาพร้อมกับเชื้อเพลิงหลัก (Primary Fuel) และวัตถุดิบในเตาเผาดังกล่าว

ได้ทำกันมานานแล้ว เตาเผาปูนซีเมนต์จะทำงานที่อุณหภูมิสูงและสามารถทำลายขยะอันตรายอินทรีย์ได้ โดยขยะอันตรายที่ถูกบ้อนจะทำหน้าที่เป็นเชื้อเพลิงเสริมและวัตถุดิบทดแทนเท่านั้น เช่น น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ แนวปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุผิดปกติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีการฝึกอบรมแผนปฏิบัติการกรณีฉุกเฉินแก่พนักงานอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อให้มีความพร้อมในการระงับเหตุ หรือสามารถลดเหตุอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน โดยต้องมีการสรุปสาเหตุของกรณีต่างๆ การกำหนดแนวทางแก้ไขและการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก นอกจากนี้ยังจะต้องจัดให้มีรายชื่อของพนักงานปฏิบัติการฉุกเฉินและหน่วยงานที่สามารถติดต่อได้ในกรณีฉุกเฉินในระดับพื้นที่ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉิน ตำรวจดับเพลิง ตำรวจโรงพยาบาล หน่วยงานเทศบาล/จังหวัด สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ปภ.) รถโรงพยาบาล และเจ้าหน้าที่ของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมอบหมายเจ้าหน้าที่ และกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยทั่วไป หรือขยะอันตรายโดยเฉพาะให้ปฏิบัติตามขั้นตอนและคำแนะนำเบื้องต้นสำหรับการจัดการขยะอันตราย ดังนี้.-

กรณี หลอดไฟแตก

1. กั้นไม่ให้คน หรือสัตว์เข้าไปในพื้นที่อย่างน้อย ๑๕ นาที และปรับสภาวะพื้นที่ให้มีอากาศถ่ายเท โดยปิดหน้าต่าง ประตูเพื่อลดผลกระทบและอันตรายที่อาจเกิดต่อสุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม
2. สวมอุปกรณ์ป้องกันก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง เช่น หน้ากากป้องกันสารเคมี ถุงมือป้องกันสารเคมี เป็นต้น
3. ให้หยิบเศษแก้ว หากมีเศษแก้วขนาดเล็กให้ใช้ปากคีบเก็บรวบรวมและเศษผงสารเรืองแสง ห้ามใช้เครื่องดูดฝุ่นทำความสะอาด
4. เมื่อทำความสะอาดพื้นที่เกิดเหตุแล้วเสร็จ ให้ทิ้งอุปกรณ์ที่ใช้ทำความสะอาด และ/หรือถังวัสดุ ดูดซับที่ปนเปื้อนลงในถังภาชนะที่มีฝาปิด หรือ ถุงพลาสติกเหนียวที่ปิดผนึกได้
5. ตัดป้ายหรือฉลาก “ขยะอันตราย (หลอดไฟแตก)” บนถังภาชนะที่ ปิดฝา หรือถุงพลาสติกเหนียว เพื่อส่งไปกำจัดพร้อมกับขยะอันตรายจากชุมชนประเภทอื่นๆ
6. ขำระล้างร่างกาย และทำความสะอาดอุปกรณ์
7. จัดบันทึกการปฏิบัติงาน และรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชา

กรณี ขยะอันตรายที่เป็นของเหลว หก/รั่ว/ไหล

1. กั้นไม่ให้คน หรือสัตว์เข้าไปในพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบและอันตรายที่อาจเกิดต่อชีวิตทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม
2. สวมอุปกรณ์ป้องกันก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง เช่น หน้ากากป้องกันสารเคมี ถุงมือป้องกันสารเคมี เป็นต้น

๓. หากปริมาณขยะอันตรายที่ หก/ร้ว/ไหล มีปริมาณไม่มากให้ใช้วัสดุดูดซับ เช่น ซีลี้อย แกลบ หรือทราย เทกลบเพื่อลดการกระจาย แล้วตัดวัสดุดูดซับที่ปนเปื้อนใส่ภาชนะบรรจุขยะอันตรายเพื่อรอส่งไปกำจัด สำหรับกรณีขยะอันตรายที่ หก/ร้ว/ไหล มีปริมาณมากจะต้องทำนบกั้นชั่วคราวและปฏิบัติตาม “คู่มือการระงับอุบัติภัยจากวัสดุอันตราย”

๔. เมื่อทำความสะอาดพื้นที่เกิดเหตุแล้วเสร็จ ให้ทิ้งอุปกรณ์ที่ใช้ทำความสะอาด และหรือตัดวัสดุดูดซับที่ปนเปื้อนลงในถังภาชนะที่มีฝาปิด หรือ ถุงพลาสติกเหนียวที่ปิดผนึกได้

๕. ติดป้ายหรือฉลาก “ขยะอันตราย (.....)” พร้อมระบุชนิดขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน บนถังภาชนะที่ปิดฝา หรือถุงพลาสติกเหนียว เพื่อส่งไปกำจัดพร้อมกับขยะอันตรายประเภทอื่นๆ

๖. ชำระล้างร่างกาย และทำความสะอาดอุปกรณ์

๗. จัดบันทึกการปฏิบัติงาน และรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชา

กรณี ไฟไหม้

๑. ผู้เห็นเหตุการณ์ควรประกาศให้ผู้ที่อยู่ในสถานที่เก็บกักทราบและอพยพออกนอกพื้นที่

๒. ระวังเหตุเพลิงไหม้เบื้องต้น โดยใช้ถังดับเพลิง

๓. หากไม่สามารถใช้ถังดับเพลิงได้ ให้แจ้งขอความช่วยเหลือจากผู้รับผิดชอบในพื้นที่เกิดเหตุ เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ปภ.) ตำรวจดับเพลิง รถพยาบาล เป็นต้น

๔. อำนวยความสะดวกให้ตำรวจดับเพลิงทำการดับเพลิง

๕. สืบสวนหาสาเหตุ สรุปลงสาเหตุของเพลิงไหม้ และรายงานต่อผู้บังคับบัญชา

กรณี ภาชนะแตกร้ว

๑. สวมอุปกรณ์ป้องกันก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง เช่น หน้ากากป้องกันสารเคมี ถุงมือป้องกันสารเคมี เป็นต้น

๒. เปลี่ยนถ่ายขยะอันตรายจากชุมชนลงในภาชนะใหม่ที่อยู่ในสภาพดีหรือบรรจุลงในภาชนะที่มีขนาดใหญ่กว่า เพื่อส่งไปกำจัด

๓. หากมีขยะอันตรายจากชุมชน/หมู่บ้าน ที่หก/ตก/หล่นปริมาณไม่มากให้ใช้วัสดุดูดซับ เช่น ซีลี้อย แกลบ หรือทราย เทกลบเพื่อลดการแพร่กระจาย แล้วตัดวัสดุดูดซับที่ปนเปื้อนใส่ภาชนะบรรจุขยะอันตรายเพื่อรอส่งไปกำจัด สำหรับกรณีที่ขยะอันตรายที่หก/หล่น/ร้วไหล มีปริมาณมากจะต้องทำนบกั้นชั่วคราวและปฏิบัติตาม “คู่มือการระงับอุบัติภัยจากวัสดุอันตราย”

๔. ทำความสะอาดพื้นที่เกิดเหตุตามคำแนะนำตามที่ระบุในคู่มือการระงับอุบัติภัยจากวัสดุอันตรายอย่างเคร่งครัด โดยบางในกรณีสามารถใช้น้ำในการชะล้างวัสดุอันตรายที่ร้วไหลและลดการกระจายของไอสาร แต่บางในกรณีไม่สามารถใช้วิธีนี้ได้ เนื่องจากวัสดุบางชนิดเมื่อรวมกับน้ำแล้วจะเกิดปฏิกิริยารุนแรงหรือระเบิดขึ้นได้

๕. เมื่อทำความสะอาดพื้นที่เกิดเหตุแล้วเสร็จ ให้ทิ้งอุปกรณ์ที่ใช้ทำความสะอาด และ/หรือตัดวัสดุ ดูดซับที่ปนเปื้อนลงในถังภาชนะที่มีฝาปิด หรือ ถุงพลาสติกเหนียวที่ปิดผนึกได้

๖. เก็บรวบรวมภาชนะบรรจุขยะอันตรายจากชุมชนแตก ร้ว หรือชำรุดเสียหายในพื้นที่เก็บกัก ภาชนะบรรจุสารเคมี

๗. ขำระล้างร่างกาย และทำความสะอาดอุปกรณ์

๘. จัดบันทึกการปฏิบัติงาน และรายงานผลต่อผู้บังคับบัญชา

กรณี พบของเสียอันตรายประเภทอื่นที่ไม่ใช่ขยะอันตรายจากชุมชน

ให้ปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องและ/หรือตามคำแนะนำจากหน่วยงานที่รับผิดชอบดังนี้

ประเภทขยะอันตราย	ระเบียบและกฎหมายที่ควบคุม	ข้อมูลเพิ่มเติมและกรณีเกิดเหตุ
๑. ขยะอันตรายจากภาคอุตสาหกรรม	ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุไม่ใช้แล้ว พ.ศ.๒๕๔๘	ฉุกเฉิน สำนักโรงงานอุตสาหกรรม สาขา ๖ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวง อุตสาหกรรม โทร : ๐ ๒๒๐๒ ๔๑๖๕, ๐ ๒๒๐๒ ๔๑๖๘
๒. ขยะมูลฝอยติดเชื้อ	กระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ.๒๕๔๕	โทรสาร : ๐ ๒๒๐๒ ๔๑๖๗ กระทรวงสาธารณสุข สายด่วน : ๑๖๗๕
๓. กากกัมมันตรังสี	กฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขและวิธีการขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต พ.ศ.๒๕๔๖ ตามพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เรื่อง มาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับรังสี พ.ศ.๒๕๔๙	สำนักปรมาณูเพื่อสันติ โทร : ๐ ๒๕๗๙ ๕๒๓๐ ต่อ ๕๑๓ และ ๕๑๑

กรณี ไม่ทราบประเภทหรือแหล่งที่มา

เมื่อออกปฏิบัติงานเก็บรวบรวม หรือได้รับแจ้งให้ดำเนินการเก็บรวบรวมขยะอันตรายที่ไม่ทั้งตามวิธีการที่กำหนดหรือลึกลับทั้ง ซึ่งเป็นขยะอันตรายประเภทที่ไม่สามารถระบุประเภทหรือแหล่งที่มาได้ ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนและคำแนะนำดังต่อไปนี้

๑. สังเกตลักษณะสิ่งที่พบนั้นมีสภาพอย่างไร เช่น

- ภาชนะที่บรรจุมีลักษณะเป็นโลหะ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว เป็นต้น

- มีกลิ่นของสารเคมีหรือไม่ ถ้ามีกลิ่นเป็นอย่างไร

- สังเกตว่ามีฉลากหรือสัญลักษณ์แสดงถึงประเภทและอันตรายของสิ่งนั้นหรือไม่ ถ้าพบควร

หลีกเลี่ยงการสัมผัส

๒. สังเกตบริเวณรอบๆ ของสิ่งที่พบ เช่น

- บริเวณที่พบมีลักษณะอย่างไร เช่น บริเวณโล่ง ริมถนน ในดงหญ้าที่บ เป็นต้น เพราะส่วนใหญ่ การลักลอบทิ้งขยะอันตรายจะนำมาทิ้งไว้ห่างไกลชุมชนและเป็นที่รกร้าง โดยทิ้งในเวลาากลางคืนหรือช่วงเวลาไม่มี การสัญจรไปมา

- มีการทิ้งไว้นานเท่าไร

๓. สังเกตว่ามีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นหรือไม่ เช่น

- สังเกตเห็นมีกลุ่มคนแปลกหน้าทิ้งขยะที่มีลักษณะต่างจากที่เห็นกันทั่วไปและแสดงความพิรุณ

- คนที่อยู่ในบริเวณนั้นมีอาการเจ็บป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุหรือไม่

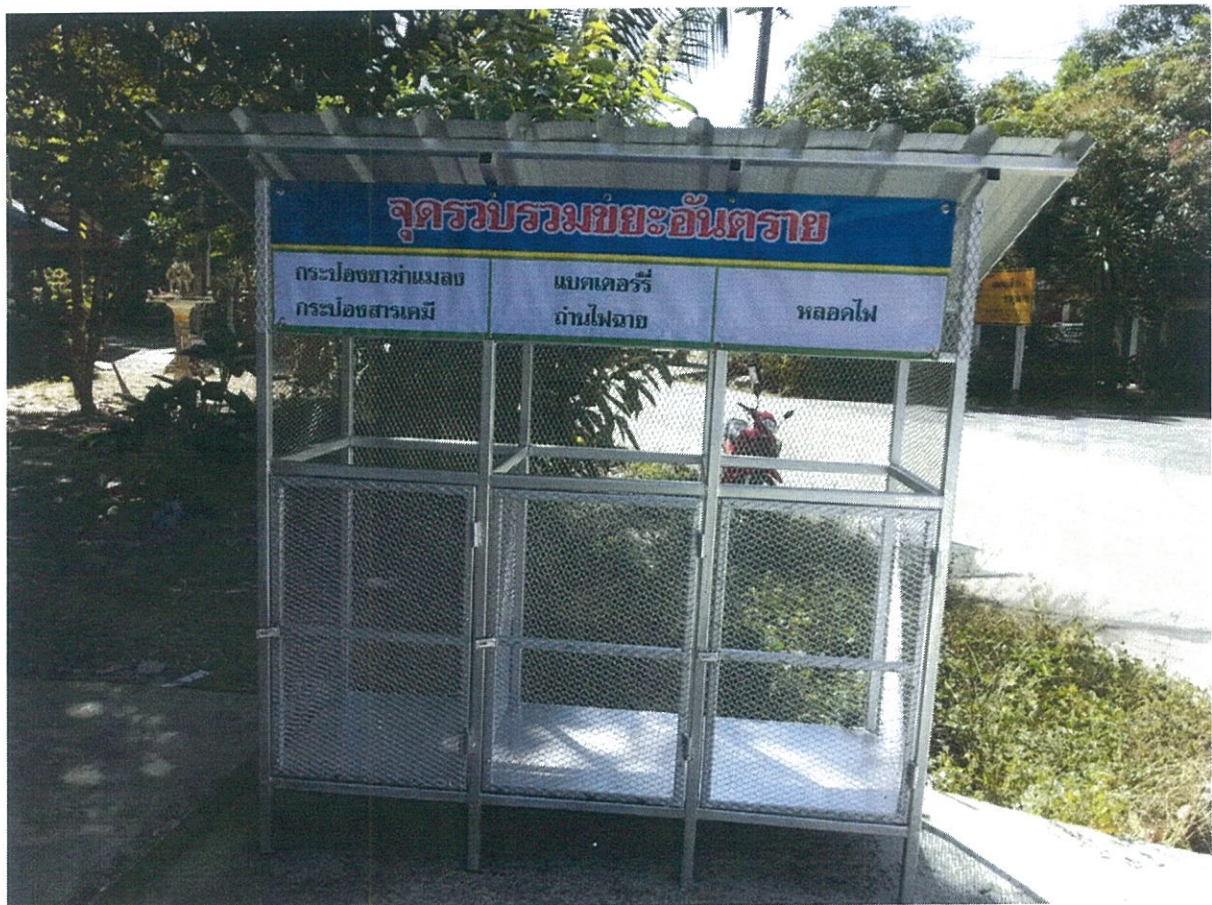
- มีสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์อื่นตายในบริเวณนั้นหรือไม่

๔. รวบรวมข้อมูลสังเกตพบ

๕. แจ้งเหตุฉุกเฉินกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ก

แบบภาชนะรองรับขยะอันตราย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการกรอกแบบฟอร์ม

บันทึกการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน

ศพ.-s-01

ข้าพเจ้า.....พนักงานประจำรถเก็บรวบรวม หมายเลข.....เลขทะเบียน.....

ปฏิบัติงานเก็บรวบรวม ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เที่ยวที่.....

1) ข้อมูลการใช้รถ

เวลา			ระยะทาง(ก.ม.)		
เริ่มต้น	สิ้นสุด	รวม	เลขไมล์เริ่มต้น	เลขไมล์สิ้นสุด	รวม

2) ข้อมูลการเก็บรวบรวม

ลำดับ ที่	จุดรวบรวม	จำนวน(ชิ้น)					หมายเหตุ
		กลุ่มภาชนะ บรรจุ	กลุ่มแบตเตอรี่	กลุ่มหลอดไฟ	กลุ่มอื่นๆ	รวม	
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							
16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
รวมจำนวนชิ้น(ชิ้น)							
น้ำหนักรวม (กิโลกรัม)							

ลงชื่อ.....ผู้นำส่ง

(.....)

ตำแหน่ง.....

นำส่ง ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจงแบบฟอร์ม คพ.-s-01 :บันทึกการปฏิบัติงานบริการเก็บรวบรวมขยะอันตรายจากชุมชน

พนักงานขับรถที่ปฏิบัติบริการเก็บรวบรวมขยะอันตรายต้องบันทึกการปฏิบัติงานตามแบบฟอร์ม คพ.-s-01 ทุกครั้งที่ออกปฏิบัติหน้าที่ และรายงานตัวต่อหัวหน้างานที่กำกับดูแลการเก็บรวบรวมขยะอันตราย ทุกเดือน โดยใช้แบบฟอร์มหนึ่งใบต่อการปฏิบัติงานหนึ่งเที่ยว

คำแนะนำเพิ่มเติม

รายละเอียดการกรอกข้อมูล

1. ข้าพเจ้าให้กรอกชื่อ-สกุลพนักงานขับรถเก็บรวบรวมขยะอันตราย
2. พนักงานประจำรถเก็บรวบรวมหมายเลขให้กรอกหมายเลขรถเก็บรวบรวมขยะอันตรายที่ใช้ปฏิบัติงาน
3. เลขทะเบียน ให้กรอกหมายเลขทะเบียนรถเก็บรวบรวมขยะอันตรายที่ใช้ปฏิบัติงาน
4. วันที่-เดือน-พ.ศ. ให้กรอกวัน-เดือน-ปี ที่ปฏิบัติงานเก็บรวบรวมขยะอันตราย
5. เที่ยวที่ให้กรอกเที่ยวที่ปฏิบัติงานเก็บรวบรวมขยะอันตราย

ส่วนที่ 1) ข้อมูลการใช้รถ ให้กรอกข้อมูลดังนี้

- เวลาเริ่มต้น สิ้นสุด และเวลารวม ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมขยะอันตรายให้บันทึกเวลาที่ออกจากสถานที่เก็บรวบรวมเป็นเวลาเริ่มต้น และบันทึกเวลาที่กลับมายังสถานที่เก็บรวบรวมในแต่ละเที่ยวเป็นเวลา สิ้นสุด แล้วกรอกเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมในหนึ่งเที่ยวในช่อง รวม โดยตัวเลขจำนวนชั่วโมง : นาที หากใช้เวลาไม่ถึงหนึ่งชั่วโมงให้ระบุหน่วยนาทีกำกับด้วย

- ระยะทางที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ให้บันทึกเลขไมล์เริ่มต้นเมื่อออกจากสถานที่เก็บรวบรวม และบันทึกเลขไมล์สิ้นสุดเมื่อกลับมายังสถานที่เก็บรวบรวมในหนึ่งเที่ยว แล้วกรอกระยะทางที่ใช้ในการเก็บรวบรวม แต่ละเที่ยวในช่อง รวม ในหน่วยกิโลเมตร

ส่วนที่ 2) ข้อมูลการเก็บรวบรวม ให้กรอกข้อมูลดังนี้

- จุดรวบรวม ให้ระบุจุดที่เก็บรวบรวมขยะอันตรายที่เก็บรวบรวมทั้งหมด เช่น ชื่อชุมชน สถานที่ประกอบการ เป็นต้น

- จำนวน ให้บันทึกจำนวนข้อเสียอันตรายแต่ละประเภทที่เก็บรวบรวมได้ในแต่ละจุด และจำนวนขยะอันตรายรวมทุกประเภทเป็นจำนวนชิ้น

- จำนวนรวม ให้บันทึกจำนวนขยะอันตรายรวมแยกตามกลุ่ม และทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้เป็นชิ้น

- น้ำหนักรวม ให้ชั่งและบันทึกน้ำหนักขยะอันตรายทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้ ทุกเที่ยวที่กลับมายังสถานที่เก็บรวบรวมในหน่วยกิโลกรัม โดยไม่รวมน้ำหนักภาชนะ

- ถ้ามีขยะอันตรายแต่ละประเภทในจุดทิ้งส่วนกลางไม่ถึงครึ่งของความจุภาชนะ อาจจัดเก็บในรอบถัดไป

- หมายเหตุให้กรอกรายละเอียดในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุระหว่างการปฏิบัติงานหรือกรณีที่ไม่ได้เก็บ เนื่องจากมีขยะอันตรายไม่ถึงครึ่งของความจุภาชนะ เป็นต้น

- ลงชื่อและตำแหน่ง ผู้นำส่ง ให้ลงชื่อและตำแหน่งพนักงานขับรถที่ปฏิบัติงานเก็บรวบรวมขยะอันตราย

- นำส่ง ณ วันที่ เดือน พ.ศ. ระบุ วัน-เดือน-ปี นำส่งแบบฟอร์ม

ภาคผนวก ค

แผ่นพับคู่มือการคัดแยกขยะอันตราย

อำเภอเมือง
วันจันทร์ เวลา 13.00-16.30

อำเภอป่าสัก
วันพฤหัสบดี เวลา 13.00-16.30

อำเภอเมือง
วันศุกร์ เวลา 13.00-16.30

อำเภอเมือง
วันเสาร์ เวลา 13.00-16.30

อำเภอเมือง
วันอาทิตย์ เวลา 13.00-16.30

งานบูรณาการ 5 องค์กร-5 องค์กร
5 องค์กร-5 องค์กร

5 องค์กร-5 องค์กร
5 องค์กร-5 องค์กร

คณะผู้จัดทำ

- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตรัง
- นายสุเทพ มลสวัสดิ์ ท้องถิ่นจังหวัดตรัง
- นายสมเขต เรืองอินทร์ ผอ.กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น
- นางสาวรี มาลา ทน.กลุ่มงานการเงินบัญชีและการตรวจสอบ
- นายบัณฑิต สิงห์พันธ์ ทน.กลุ่มงานกฎหมายระเบียบและเรื่องร้องทุกข์
- นายจำรูญ เสนทอง ทน.กลุ่มมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น
- นายญาณวุฒิ สุขคง ทน.ฝ่ายบริหารทั่วไป

คู่มือการคัดแยกขยะอันตราย
สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“ชาวตรังใจกว้าง สร้างแต่ความดี”

สำนักงานส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นจังหวัดตรัง
075-218-211

ขยะอันตรายหรือของเหลือใช้ทำขึ้น เก็บขยะ เก็บชีวิต อย่าคิดเสี่ยง

แนวทางที่ส
ปวศที่ระะ
อหพเลีย
ชีงเตธา
ประสาทหลอห

สารเคมีที่สงพลาต่อสุภาภ
 กทม. : สบปคสงพวอออง กทม.

ย้าหไฟทอย กระป๋องสี

หลอคไฟ ย้าหแหลง ย้าหเห็ดกระจุห

แบคเตอรียทหต์ ย้าหแหลง กระป๋องสี

ห้าย้อหพห เครื่องล้าอากค้ หงล้างสุภภทห สปรอย

เก็บขยะ เก็บชีวิต อย่าคิดเสี่ยง
 ใจรักการร่่างเข้ใจค้ใจค้

สำนักงานส่วสมการปกครองก้งกับจ้งหวัดถ้ง
กรนส่วสมการปกครองก้งกับจ้ง

สุมทศี
เชบงค้

www.facebook.com/tranglocal

ตั้งอยู่หน้าศูนย์บริการประชาชน

รู้ริ...ใช่่ว

“ หากนำไปพาสารพิษจะปนเปื้อนสู่อากาศ ทำลายสิ่งแวดล้อม และระบบการดำรงชีพของมนุษย์ ถ้านำไปฝังสารพิษจะซึมสู่ดิน แหล่งน้ำ สัตว์น้ำ พืชผัก สุดท้ายก็กลับสู่มนุษย์ ”

ขยะอันตราย คือ เศษสิ่งของเหลือใช้ และภาชนะบรรจุเคมีภัณฑ์ต่างที่ไปปนเปื้อน สารอันตรายรวมทั้งสารที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ คน สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อม

ซากถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่เก่า หลอดไฟ ภาชนะบรรจุสารเคมี

ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์

ขยะมูลฝอยติดเชื้อ เครื่องสำอาง สารเคมีทำความสะอาด

วิธีการสร้างขยะพิษ

- เลือกหรือเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตราย เช่น ถ่านนิเกิล แคดเมียม ถ่านกราไฟท์ ไม่ได้มาตรฐาน เลือกใช้ถ่านอัลคาไลน์ หรือถ่านชนิดอัดประจุได้ที่ระบุข้อความ NO MERCURY ADDED
- เลือกใช้สารสกัดจากธรรมชาติหรือสมุนไพร แทนสารเคมีสังเคราะห์
- เลือกใช้สินค้าที่มีมาตรฐานในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยสังเกตจากฉลากเขียวหรือฉลากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน

ภาคผนวก ง

ปฏิทินการรับเก็บ รวบรวม ขยะอันตราย

ปฏิทินการรับเก็บ รวบรวม ขยะอันตราย ของเสียอันตราย
ของศูนย์รวบรวมขยะอันตราย เทศบาลเมืองกันตัง

ลำดับที่	ชื่อ อปท. ในเขตจังหวัด	วัน	ช่วงเวลาการเก็บขน	หมายเหตุ
๑	อำเภอเมืองตรัง และอำเภอนาโยง	วันจันทร์	๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	
๒	อำเภอสิเกา และอำเภอวังวิเศษ	วันอังคาร	๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	
๓	อำเภอห้วยยอด และอำเภอรัษฎา	วันพุธ	๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	
๔	อำเภอปะเหลียนและอำเภอหาดสำราญ	วันพฤหัสบดี	๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	
๕	อำเภอกันตังและอำเภอย่านตาขาว	วันศุกร์	๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	